

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. An conuersio requirat desitionem termini à quo, & productionem termini ad quem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

potest esse triplex: vel *materialis*, vel *formalis*, vel *totalis*. *Materialis* est, quando perseverante eadem forma, mutatur subiectum; vt v. g. quando homo nutritur & acquirit nouam partem materie, amissa alia parte precedenti, sub eadem tamen anima seu forma rationali. *Formalis* est, quando manente eodem subiecto forma mutatur, vt quando in eodem subiecto calor succedit frigori, vel è contrario. *Totalis*, quando tota substantia, materia scilicet, forma & vnio in aliam totalem substantiam mutatur, vt in Eucharistia contingit; & hæc dicitur *Transsubstantiatio*. Hæc differentia conuersionis reperiuntur etiam in accidentali conuersione: materialis enim esset, quando sub eodem accidente saltem miraculose subiecta mutarentur; formalis, quando sub eodem subiecto mutatur forma accidentalis; totalis, quando forma accidentalis & subiectum in aliud subiectum & formam accidentalem mutarentur, vt v. g. quando lignum mutatur in ignem, pereunt etiam cum forma ligni aliqua accidentia, respectu quorum ea forma erat subiectum, & succedit forma ignis cum aliis accidentibus quæ in se recipit.

Hæc quæ diximus, sunt certa; quæ sequuntur, dubia. Primum, vtrum ad rationem conuersionis requiratur, vnum terminum pugnare cum alio ex natura rei, an verò sufficiat si repugnantia ex solâ Dei voluntate proneniat, v. g. si Deus decreuisset, numquam in homine producere simul auditionem & visionem, sed vnam ex illis; an, quando ad destructionem vnus produceret alteram, posset tunc dici homo ex audiente conuersus in videntem. Hæc est quæstio de nomine, de re enim certum est, diuersum modum definendi esse hunc ab eo qui fundatur in ipsâ rerum naturâ, quando ex calido fit frigidum.

11 Vtrum autem uterque dicendus sit conuersio, quæstio est de voce. Negant nonnulli, quia ad conuersionem requiritur, vt ex vi actionis productiua vnus formaliter vel causaliter definat alterum; in prædicto autem casu non definiret auditio ex vi actionis productiua visionis, sed ex voluntate Dei non volentis, eos duos actus simul conseruare. Hæc ratio non virget, Primò, quia pro libitu videtur requiri ea connexio naturalis, quam aduersarij negant. Secundò, quia saltem moraliter productio vnus est causa expulsiõis alterius: quantumvis enim Deus voluisset vnicum actum conseruare, adhuc non destrueret præcedentem, nisi alium produceret de nouo; ergo iam ex vi actionis productiua infertur destructio præcedentis; erit ergo illa actio conuersio.

12 In hac re vix potest aliquid certi dici: cum enim de facto numquam dentur eiusmodi destinationes, imò potius sint valde diuersæ ab his quæ ordinariè contingunt, non est vnde possimus inferre, vtrum dicendæ sint conuersiones an non. Probabilius est, eas non dicendas conuersiones, quia nomen hoc *conuersio* solum significat eas quæ de facto dantur, quæ valde differunt ab his de quibus loquimur. Nec licet extendere nomina, nisi quando est similitudo inter res significatas per illa; hæc autem similitudo non videtur esse in præsentia, ergo.

Secundò dubitari potest, vtrum requiratur ad conuersionem aliquis terminus positius, com-

munis & termino producto & termino antè existentem, ita vt in ordine ad illum terminum communem sit repugnantia inter productum & corruptum. Ex dictis num. 8. videbatur res hæc de cisa: ostendi enim, vt detur conuersio, debere dari aliquid quod propriè dicatur conuersum, & consequenter quod fuerit antè, & perseveret modò. Deinde, quia non potest esse repugnantia propriè inter duos terminos, nisi in ordine ad aliquod tertium. Est tamen contra hoc aliqua difficultas: nam duo corpora quanta repugnant inter se in ordine ad idem spatium imaginarium, cum tamen hoc nihil sit reale, ergo poterit dari repugnantia inter duo extrema, sine ordine ad aliquod tertium. Respondeo, hanc repugnantiam inter duo corpora in ordine ad locum, non esse sufficientem ad conuersionem, iuxta communem modum loquendi: neque enim homo dicitur conuerti in equum, etsi equus succedat in locum vbi erat homo, illum expellendo. Ratio est, quia debet aliquid hominis manere sub equo, vt ratione illius homo dicatur conuersus: at, licet spatium imaginarium esset quid reale, quia tamen non est aliquid proprium hominis, non potest propterea homo dici conuersus in equum, eò quod equus succedat in spatium imaginarium hominis; requiritur ergo, vt detur aliquod tertium reale manens sub termino nouo, quod fuerat proprium antiqui, qui dicitur conuersus.

SECTION III.

An conuersio requirat destinationem termini à quo, & productionem terminum ad quem.

Pro quo aduerte, duplicem esse terminum à quo, & terminum ad quem: alium *formalem*, totalem alium. Formalis est ipsa res producta & destructa, v. g. quando producit ignis corrupto ligno, forma ignis est terminus formalis productus, & forma ligni est terminus formalis corruptus. Terminus autem totalis productus est ignis, corruptus lignum. Item in Eucharistia terminus formalis est Corpus Christi, & substantia panis, hæc à quo, illud ad quem; totalis autem terminus est totum concretum ex substantia panis & accidentibus, & ex corpore Christi & accidentibus. Non ergo quarimus, vtrum totus terminus totalis à quo debeat destrui, & produci totus terminus totalis ad quem; accidentia enim panis, quæ pertinent ad terminum totalem à quo & ad quem, non corrumpuntur, nec incipiunt esse ob rationem supra datam, quia scilicet debet manere aliquid tertium commune vtrique termino, quod non potest esse, si totus terminus totalis corrumpatur, & eius loco alius totalis omnino nouus producat. Est ergo difficultas, vtrum terminus formalis ad quem debeat produci, & terminus formalis à quo destrui; an verò sufficiat vnum poni loco alius sub eodem tertio, quantumvis terminus à quo maneat in rerum naturâ, & terminus ad quem non producat.

Dixi supra, quæstionem hanc esse de nomine, ex illâ tamen in Theologiâ inferuntur opiniones de re: nam qui dicunt, conuersionem esse mutationem vnus in aliud cum destructione termini

à quo, & productione termini *ad quem*, asserunt consequenter, Corpus Christi verè produci per secundam actionem sub speciebus panis: qui verò dicunt, eam conversionem solum significare positionem termini *ad quem* loco termini *à quo*, docent, Corpus Christi non produci in Eucharistia, sed introduci tantum loco accidentium. A primâ sententiâ stat P. Suarez Tomo 3. in 3. Part. disput. 50. præsertim sect. 4. cum omnibus Thomistis, quos etiam sequitur Hurtadus Disput. 1. de Generatione à §. 19. Köning, & omnes ferè recentiores. Secundam & oppositam sententiam defendit P. Vasquez Tomo 3. in 3. Partem, disputat. 185. Scotus in 4. distinct. 11. quæst. 3. art. 2. quibus nonnulli recentiores adherent, qui in præfenti conantur variis modis suam persuadere sententiam.

SUBSECTIO PRIMA.

Vera sententia proponitur.

16 IN hac quæstione dico Primò, requiri destructionem termini formalis *à quo*. Hæc est communis utrique adversarj parti. Probat ex communi modo loquendi: neque enim anima rationalis dicitur conversa in cadavericam formam, licet hæc succedat loco illius in eadem materiâ; cuius non potest esse alia ratio, nisi quia anima rationalis absolute non corrumpitur. Homo quidem dicitur conversus in cadaver, quia destruitur; anima verò, quia non destruitur, non dicitur conversa in formam cadaveris.

Secundò dico, requiri etiam productionem termini formalis *ad quem*. Hæc (ut vidimus) est incomparabiliter communior quàm contraria, est etiam expressa D. Thomæ Part. 3. quæst. 2. art. 1. ubi docet, idèd in Deum nullam rem posse converti, quia Deus est ingenerabilis & improductibilis. Requirit ergo D. Thomas, terminum *ad quem* formalem conversionis produci, alioquin impertinentem dedisset rationem. Probat Primò ratione, quia in quæstione de nomine, qualis est hæc, standum est communiore acceptioni: certum autem est, communiùs hoc doceri quàm contrarium, ita ut & ipsi adversarij teneantur dicere, vulgò nostram sententiam esse satis plausibilem; ergo hæc est significatio huius nominis *conversio*. Quis enim dicat, vox *Deus* v. g. communiter & vulgariter hoc significat, sed tamen verè id non significat? quâdoquidem significatio ex acceptione vulgi debeat desumi. Probat Secundò, quia in omnibus conversionibus naturalibus, pro quibus hoc nomen *conversio* primò impositum est, hæc conditio reperitur, ut adversarij fateantur; ergo illa significatur per hoc nomen.

18 Tertiò, ut terminus totalis in alium totalem convertatur, requiritur destructio totalis *à quo*, & productio totalis *ad quem* præcisè, quia ille dicitur conversus, & iste dicitur succedens; ergo similiter, si ipse terminus formalis dicatur conversus in terminum formalem, requiratur destructio illius, & productio huius: quia ut lignum v. g. dicatur conversum in ignem, requiritur productio ignis, & destructio ligni; ergo ut forma ligni dicatur conversa in formam ignis, requiratur destructio ligni, & productio formæ ignis. Patet

consequentia, quia, sicut se habet lignum ad ignem, ita forma ligni ad formam ignis, iuxta axioma commune, *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.*

Quartò ad hominem, quia adversarij fatentur, requiri destructionem termini *à quo*: unde infero, Ergo requiritur productio termini *ad quem*. Patet, quia contrariorum eadem est ratio. Quòd si, ut aliquid convertatur, non sufficit illud definire esse sub aliquo tertio, sed requiritur definire esse simpliciter; ita nec sufficit, ut aliquid convertatur, illud aliquid incipere esse ibi, sed requiritur incipere esse simpliciter.

Huic argumento conantur adversarij respondere, sed frustra. Primum enim dicunt, differentiationem consistere in eo, quòd terminus *à quo* dicatur conversus, ac proinde definens, terminus autem *ad quem* dicitur succedens, ad quod non requiritur ut incipiat simpliciter, sed solum in ratione termini conversi. In hac solutione petitur principium. Pro quo adverte, sicut ipsi vocant terminum *ad quem* succedentem, ita etiam ego terminum *à quo* seu conversum, voco cedentem; cedens enim & succedens sunt correlativa. Si ergo, ut succedat, non debet de novo produci, sed sufficit quòd de novo exerceat munus præcedentis; ita etiam, ut dicatur cedens seu conversus, non requiritur ut definat simpliciter, sed ut cedat in munere & officio. Si autem contrarium doces, da mihi ullam disparitatem probabilem, & non respondeas per tuam conclusionem. Confirmo, sicut cedens & conversus sunt idem, ita succedens & incipiens sunt idem: ergo, sicut ut dicatur cedens seu conversus, requiritur ut simpliciter definat esse, & non sufficit cessare à munere quod exercebat; ita similiter, ut succedat seu incipiat, requiritur non solum incipere in munere, sed etiam simpliciter in sua substantiâ.

Respondent Secundò, non requiri ad conversionem, ut terminus *ad quem* incipiat simpliciter, quia Christus, in quem panis convertitur, non incipit esse de novo, licet producat secundò; & tamen requiritur, ut terminus *à quo* non solum quoad aliquam actionem substantialem definat esse, sed ut simpliciter non maneat in rerum naturâ: ergo maior definitio requiritur in termino *à quo*, quàm productio in termino *ad quem*. Corruit ergo argumentum nostrum innixum huic principio, quòd sicut definitio requiritur in termino *à quo*, ita productio in termino *ad quem*.

Hanc solutionem facillè impugno, Primò, assignando manifestam disparitatem quoad hoc vitium, quia ego solum contendo, terminum *ad quem* debere produci, sicut terminus *à quo* destruitur; est autem differentia hæc inter produci & destrui, quòd *destrui* sit terminus negativus; unde ut verificetur, non sufficit ut cesset aliqua actio substantialis circa terminum, sed omnino requiritur, ut nullo prorsus modo maneat in rerum naturâ, aliàs non poterit dici destrui: produci autem (quia est terminus positivus) ut absolute prædicetur de subiecto, non requirit ut sit prima productio, sufficit enim secunda; per quamcumque enim absolute terminus denominatur productus. quæ differentia, etiam si de nomine, debuisset in quæstione de nomine, circa quam versamur, ponderari. Secundò respondeo, posse

posse etiam dici, ad rationem conuersionis sufficere, si in termino *à quo* cesset aliqua actio substantialis quā conseruabatur, licet maneat altera, ratione cuius res illa absolute existat in rerum naturā.

Sed vrgebis contra hanc secundam solutionem: Ergo quando Christus Dominus desinit esse sub speciebus panis, eò quòd corrumpuntur, & succedit alia materia & forma, dicitur Christus conuersus in illud totum de nouo productum, quod omnino falsum est. Non desuerunt apud Suarezium Disputat. 54. sect. 3. qui sequellam concederent, in quā non video magnum absurdum: sed dicit Suarez, non esse rectum, in re tam graui ab antiquis Theologis recedere. Respondet, antiquos Theologos (vt ipse fateatur) non negasse hanc conuersionem, licet illam non affirmarint, quia non disputarunt de illā. Quòd si aliquando negatur Christus conuerti in nos, & è contrario nos dicimur in Christum conuersi, quæ est phrasis sanctorum Patrum, non est ea intelligenda de conuersione physica, quia nos non conuertimur physice in Christum; sed de morali, id est, Christum non accipere à nobis prauos affectus & peccata, sed è contrario nos, relictis imperfectionibus moralibus, quasi conuerti in virtutes & perfectiones Christi.

Viget Suarez: Quia sequeretur, Christum conuerti in murem, excrementa, &c. quod pias aures offendit. Miror P. Suarezium offendi his locutionibus, cum ipse, secutus communem & veram sententiam, dicat, Verbum diuinum hypostaticè potuisse vniri muri & excremento: quantò ergo magis scandalosum videtur, dicere Deum non solum conuerti, quod solum denotat successionem, sed verè posse esse murem & excrementum? Imò de facto in ipsius sententiā, & verā, Verbum esse vnitum hypostaticè quatuor humoribus: qui cum in ipsius Suarezij sententiā sint entia substantialiter diuersa ab homine, quia non informantur animā rationali, sed aliā formā absolute diuersā, sunt capaces vt Deus possit dici sanguis, & cholera, & melancholia, & pituita, quæ omnia si dicamus coram mulieribus vel idiotis, putabunt nos esse blasphemos, etiam si in re vera sint, quia non omnes aures sunt capaces omnium mysteriorum Fidei. Vnde etiam si concederentur illæ propositiones ab ipso supra obiectæ in sensu Scholastico, id est, quòd succedat loco substantiæ Christi substantia muris aut alterius rei sub illis accidentibus, non video quod absurdum inde sequeretur.

Hæc dixi, vt ostenderem, posse non improbabiler eam sequellam admitti de conuersione Christi in substantiam superuenientem corruptis accidentibus; probabilis tamen videtur, non conuerti, quod non probò, eò quòd Christus maneat in rerum naturā, quia ex hac parte sufficeret, destrui aliquam actionem substantialem circa Christum, vt dixi in secundā solutione; sed quia videtur non manere propriè terminus communis, in ordine ad quem datur expulsio Christi, & introductio nouæ substantiæ, quia quantitatem distinctam non admitto, quæ maneat sub utroque termino; alia autem accidentia noua non fuerunt cum Christo, imò, quia introducuntur noua, Christus desinit esse ibi. Deinde, quia non desinit esse ibi Christus ex repugnantiā aliquā spe-

ciali cum accidentibus de nouo aduenientibus, quam non haberet cum præcedentibus: vtrisque enim eodem modo repugnat: ad conuersionem autem requiritur repugnantiā aliqua physica inter desitionem vnius, & conuersionem alterius. ex his ergo duobus capitibus constat, non conuerti Christum in substantiam superuenientem.

Secundò principaliter posset quis argumentari pro hac nostrā sententiā: Quia si ad rationem conuersionis sufficeret, sine vllā actione substantiali poni vnā substantiam loco alterius, ergo quando in ordine ad locum eundem aliquis expelleretur à bestia, dicendus esset cōuersus in bestiam, quod nō facile admittetur. Sequela autem ex contrariā doctrinā bona est, quia tunc substantia bestia succedit in ordine ad locum eundem hominis inde expulsi. Confirmatur: ideò dicitis, conuersionē Eucharistiæ esse substantialem, quia actio, licet non terminetur ad substantiam illam producendo, terminatur tamen illam collocando; sed idem contingit in casu posito, ergo etiam ibi erit conuersio substantialis.

Respondetis Primò, non corrumpi in casu posito substantiam hominis, ideoque non conuerti in bestiam. Sed contrā, iam ostendi supra, nullam esse rationem, cur requiratur magis desitio termini *à quo*, quā productio termini *ad quem*. Confirmatur ad hominem: ideò dicitis non requiri productionem termini *ad quem*, quia conuersio nil aliud est quā successio vnius in aliud; successio autem, inquis, non petit productionem termini *ad quem*. Addo & ego, nec petit desitionem termini *à quo*: quia sicut verè succedit Prorex Proregi, licet succedens non producat, ita etiam licet desinens non moriatur, sed solum cedat suæ dignitati; ergo si tuus discursus quidpiam probat, probat sanè, non requiri desitionem termini *à quo*, ideoque in casu posito verè hominem in bestiam conuerti.

Arbitror tamen adhuc, argumentum hoc non esse efficax; quia, vt dixi supra, ad rationem conuersionis requiritur terminus aliquis communis, qui fuerit in re conuersā, & maneat in succedente: nihil autem tale est, quando homo extruditur è loco ab alio homine aut bestia. Omisso ergo hoc argumento,

Secundò rejicio eam sententiā; quia nisi detur productio substantialis termini *ad quem*, non potest conuersio esse substantialis; sola enim successio localis sub iisdem accidentibus non est conuersio substantialis: nam quòd substantia iam sit sub his iam sub alijs accidentibus, non mutatur substantialiter in omnium sententiā; nec quia Deus meam albedinem trāsferat in Petrum, ideò ego substantialiter conuertor in Petrum: ergo, cum in Eucharistiā iuxta definitionē Ecclesiæ detur conuersio substantialis, seu transsubstantiatio, debet necessariò dari productio substantialis Christi Domini; ergo productio termini *ad quem* est de ratione conuersionis.

Respondetis huic argumento, Christum succedere in munere substantiæ, causando accidentia. Sed contrā Primò, quia suppono probabilem sententiam, quantitatem non distingui à materiā primā, & sic arguo: Locum occupare impenetrabiliter, est proprium substantiæ materialis, & non accidentium, quæ non occupant locum

nili

nisi ratione substantiæ; ergo succedere in ordine ad occupandum locum, est succedere etiam in munere proprio substantiæ materialis; ergo ex hoc capite, quando quis succedit in locum realem alterius, licet non detur conuersio, eò quòd non maneat terminus communis, dabitur tamen mutatio substantialis, quia vna substantia succedit alteri in munere proprio substantiæ, non secus ac tu doces in Eucharistiâ. Contrà Secundò & efficacius, quia falsum est, Christum succedere in munere proprio substantiæ, quod ostendi Disput. II. de Eucharistiâ à num. 15. Primò enim impossibilis est causalitas Christi Domini in accidentia, in quâ tu constituis munus substantiæ: nam prior est consecratio accidentium, quàm Christum esse sub speciebus: ideò enim Christus est ibi, quia accidentia durant, non è contrario; ergo accidentia illa non conseruantur à Christo, vt sic dicam, sacramentato, sed potius ideò Christus est sacramentatus, quia accidentia conseruantur. Secundò, quia licet demus, Christum conseruare efficienter accidentia, hoc tamen non est munus proprium substantiæ: vnum enim accidens potest conseruare aliud efficienter, & Deus conseruat efficienter accidentia, quorum non est substantia. Nec sufficit, si addas, Christum esse alligatum illis accidentibus in ordine ad motum: quia neque hoc est proprium substantiæ, imò est contrarium substantiæ, neque enim accidentia trahunt substantiam, sed è contrario substantia mouet secum accidentia; ergo per hoc non succedit Christus in munere substantiæ, sed in munere accidentis: ideoque dixi Disput. II. de Eucharistiâ, num. 14 eò quòd Christus dicatur contentus sub speciebus, & denotetur Pronomine *hoc*, non requiri villo

29 prorsus modo vt Christus exerceat munus substantiæ erga illa accidentia, quod ostendi exemplo auri in cistâ contenti; ergo non potest illa conuersio dici substantialis, ex successione in munere substantiæ, ergo præcisè iuxta tua principia ideò dicitur ea conseruatio substantialis, quia succedit vna substantia in locum, in quo erat altera: hoc autem reperitur in casu nostri argumenti, ergo debet dici, si vera sit tua doctrina, homo conuersus in bestiam, eò præcisè quòd hæc hominem expellendo succedat in eundem locum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Obiectiones solutæ.

DICES Primò contra Conclusionem: in Eucharistiâ datur vera conuersio; atqui iuxta Tridentinum non datur productio Christi Domini, ergo ad conuersionem non requiritur terminus *ad quem*. Sola Minor eget probatione, ea autem sit, quia Concilium Sess. 13. cap. 4. dicit, hanc conuersionem in Eucharistiâ fuisse ab Ecclesiâ collectam ex veritate verborum: sed verba possunt esse vera sine productione substantiali: eo enim ipso quòd Christus sit sub illis speciebus, licet non producat de nouo, erunt vera illa verba, *Hoc est corpus meum*; ergo conuersio ex veritate verborum deducta ab Ecclesiâ non petit productionem Christi. Hoc argumento valde innituntur aduersarij: sed porrigent ad-

uertere, se etiam eo premi, quia ad veritatem verborum non requiritur destructio panis, si enim alibi conseruaretur, dummodò non esset sub speciebus, tam propriè essent vera ea verba, *Hoc est corpus Christi*, quàm modò sunt: panem enim alibi existere, non facit vt contentum sub his speciebus non sit Christus, ergo ad conuersionem deductam ex veritate verborum, non requiritur destructio termini *à quo*, cuius oppositum, & meritò, ab his docetur.

Respondetis fortè, non ex solâ veritate verborum intulisse Tridentinum conuersionem, sed ex eo quòd non deberet admitti nouum miraculum in conseruatione panis sine accidentibus. Sed contrà Primò, quia tuum argumentum vt primum principium supponebat, ex solâ veritate verborum hanc conuersionem à Tridentino fuisse probatam; iam autem addis aliquid aliud principium, scilicet, non esse multiplicanda miracula sine necessitate, de quo principio nec cogitant ibi Tridentini; potero ergo etiam ego vltra veritatem verborum aliquod aliud principium addere, nec ideò opponat Tridentino magis quàm tu. Contrà Secundò, quia rogo, Vnde collegit Concilium in mysterio, vbi tot repertiuntur miracula, nò etiam intercedere hoc, vt panis alibi miraculosè conseruaretur? Contrà Tertiò, quia fortè est maius miraculum, destitui panis substantiam, quàm conseruari sine accidentibus: neque Patres disputarunt quod horum esset maius miraculum, vt inferrent inde, destitui accidentia panis. Quæras ergo solutionem pro Concilio, in ordine ad destructionem panis, ex alio capite, quàm ex veritate verborum, & ego etiam quæram in ordine ad productionem Christi.

Respondent aliqui huic argumento, verba non potuisse esse vera, nisi ibi reproduceretur Christus Dominus, & quidem vt virtualiter distinctus à seipso, prout existente in celo. Hæc solutio duo continet mihi non probabilia: primum est, sine reproductione substantiali non posse vnum corpus duobus in locis collocari. Moueor, quia existere me hic, est effectus formalis proueniens ab vocatione distinctâ, vel in sententiâ illorum ab instantiâ loco, &c. sicut esse album prouenit ab albedine vnità. Sicut ergo potest idem corpus diuinitus duas recipere albedines totales sine reproductione ipsius corporis, ita poterit & duas vbicationes, per quas in duobus locis constitutur.

Dicent: Ante vbicationem debet corpus supponi in eo loco. Sed contrà, quia hoc est perinde ac dicere, ante albedinem prius naturâ hominem debere esse album. Sæpè dixi, *prius naturâ* tantum esse illud, in quo intelligitur causa aliquius effectus; ergo in priori naturâ, in quo intelligitur corpus indifferens ad accipiendam albedinem, vel hanc vbicationem aut illam, non potest intelligi habens albedinem seu vbicationem, sed præcisè tunc intelligitur substantia corporis secundum se sumpta, & consequenter non potest iam intelligi vbicata in illo loco, quia hoc habet formaliter per ipsam vbicationem, sicut homo habet esse album per albedinem. Ad summum probatur hoc argumento, Deum, qui ponit corpus in duobus locis, debere prius naturâ præsupponi, vt continentem illam vbicationem, & vt existentem in illo loco, quia causa effectus de-

bet præcontinere effectum, quod non est necessarium in causâ receptivâ; ergo non erit necessarium ut corpus recepturum illam vocationem, & per illam ponendum in loco, prius quam illam recipiat, iam illam habeat. Imò hoc argumentum videtur esse contra ipsos eodem modo quo contra nos: quia licet non ponant vocationem distinctam, ponunt tamen propinquitatem aut indistantiam realiter separabilem, quicquid illa sit. Bene ergo rogo pro prioris naturæ, pro quo Deus fuit indifferens ad creandum Adamum in Paradiso potius quam in his partibus, vel ad ponendum Christum in Hostiâ Romæ potius quam Præge, Erantne Christus iam Romæ, & Adamus in Paradiso, an non? Certè non poterunt dicere, fuisse, quia nihil potest esse hic priusquam sit: si ergo, cum non esset in illo priori Romæ, potuit Romæ produci potius quam Præge, cur non potuit & poni sine reproductione, dando illi eam indistantiam à loco, quæ est distincta à reproductione corporis? eadem enim reproducio numero durat in illâ Hostiâ, quoties ibi manet Christus, & tamen præsentia localis mutatur quoties Hostia movetur.

Secundò valde displicet multiplicatio illa virtualis Christi Domini, id est quod sit virtualiter diversus à se ipso prout in celo, & in vnâ Hostiâ prout in aliâ, quod sæpe alibi impugnavi, eò quod hac virtualitas distincta, ratione cuius eadem indivisibili entitati possint contradictoria prædicata convenire, plane destruit distinctionem realem in creaturis, datque evidentem occasionem eam negandi.

Alier respondet Suarez, idè à Concilio ex verbis deductam conversionem, quia Concilium intellexit verba in sensu perfectiori, quam possunt habere: licet autem utrumque possent esse vera sine conversione, quia tamen multò perfectius explicantur posita conversione seu destructione termini à quo, id est panis, & productione Christi Domini, idè Concilium eam conversionem intulit. Sicut, quando in Canâ Galilææ Christus aquam in vinum convertit, licet potuisset illud miraculum fieri per solam accidentium mutationem, aut per additionem vini aliunde, sine conversione aquæ in vinum; omnes tamen fatentur, intercessisse ibi veram conversionem, & ipse notavit Archiriclinus apud Evangelistam, aquam vinum factam.

Contra hanc solutionem sic insurgunt alij: Non est perfectior modus, ponere ibi Christum per productionem substantialem, quam per additionem, ergo solutio nulla. Exemplum de aquâ in vinum conversâ, inquirunt, non urget: nam, si illuc adductum fuisset vinum, illud miraculum non fuisset Christi proprium, potuisset enim à demonibus fieri; ut autem esset proprium Christi, debet dici factum fuisse per veram conversionem: at in Eucharistiâ ponere Christum sub speciebus penetratum, licet sine reproductione substantiali, est proprium Dei, ergo non licet inferre, propterea dari ibi productionem substantialem. Hæc tamen impugnatio parum nos premit: non enim omnia miracula Christi non poterant à dæmone fieri. Nam quòd ad verbû ipsius in horro, *ego sum*, omnes caderent retrorsum, fieri à dæmone etiam poterat, detruente invisibiliter satellites. Item quòd in mor-

te ipsius velum templi scissum fuerit, item & petra diuisa, quodque columba apparuerit in Iordane, & vox audita, *Hic est filius meus dilectus*, imò & transfiguratio ipsa poterat arte dæmonum fieri. Ergo ex hoc capite poterat & illud miraculum in Canâ Galilææ per solam additionem vini contigisse, etiam si id dæmonis vires non excederet, sicut multa alia miracula non excedebant. Tenentur ergo hi aliunde explicare, unde omnes intulerint, fuisse ibi conversionem aquæ in vinum: nec video quid aliud dici possit, nisi quia ille erat perfectior modus, ut ex Suarezio supra diximus. Hoc autem ipsum dicimus in Eucharistiâ. Falsò autem negatur ab his, esse perfectiorem modum, reproducere ibi Christum, quam dare ipsi vocationem: nam in reproductione & includitur totum quod hi dicunt, & insuper additur productio substantialis, quam nullus potest negare includere perfectionem magnam. Contra Secundò, quia mutatio accidentium aquæ in accidentia vini, etiam sine productione substantiali, non potest à dæmone fieri: unde ergo inferitur, non fuisse hoc modo factum illud miraculum in Canâ? Vides ergo, non semper omnia, quæ Patres ex Scripturâ inferunt, esse in illâ ita contenta, ut aliter non poterint absolute Scripturâ intelligi.

Tenenda ergo est Suarezij solutio, scilicet Concilium ideo dicere, in Ecclesiâ creditam ex vi verborum, conversionem, quia hæc verba ita explicata sunt à Patribus: ad hoc autem ut Patres ita ea verba intellexerint, sufficit, per conversionem ea perfectius explicari, ut inquit Suarez. Deinde, quia, ut paulò antè dixi, non semper omnia, quæ Patres ex aliquibus verbis Scripturæ intulerunt, continentur in illis verbis adæquate, sed sæpe Deus ex illis verbis accipit quasi occasionem ut aliquid amplius ibi non clarè contentum, licet aliquo modo pertinens ad illa verba, manifestet & reuelet suis Doctoribus & Conciliis.

Dices Secundò contra nos, etiam si dicamus Corpus Christi reproduci in Eucharistiâ, adhuc non saluatur, eam conversionem esse substantialem: quia licet producat, non succedit magis in munere substantiæ, quam si præcisè localiter adduceretur. Hæc obiectio supponit, à me explicari substantialitatem huius conversionis per successionem in munere substantiæ, quod paulò antè negavi, & ostendi, ibi non reperiri talem successionem substantialem. Explico ergo id, eò quod illa actio sit productio termini substantialis, hi autem, qui negant talem productionem substantialem, non poterunt illam substantialitatem explicare, ut probatum est.

Dices Tertio: Quando alimentum convertitur in hominem, datur vera conversio formalis, id est, conversio formarum, & tamen tunc non producit anima rationalis, ergo ad conversionem vnus formæ in aliam non requiritur productio termini ad quem. Respondeo Primo, negando Antecedens: ibi enim non est conversio formarum, sed solum conversio totius in totum, id est alimenti in hominem. Respondeo Secundò, casu quo ea conversio dicatur formalis, idè dici, quia producit vnio, quæ est etiam forma. Imò hinc ego argumentor, quia non dicitur forma panis converti in animam rationalem, etiam si loco

loco ipsius succedat anima, eò quòd anima non producatur, dicitur tamen alimenti forma conuertere in formam bruti, quia hæc producitur. Conflet ergo, ad rationem conuersionis requiri productionem terminari ad quem.

SECTIO IV.

De generatione viuientium.

PRÆCIPUA species generationis est generatio viuientium, quæ ita communiter definitur cum S. Thomâ Part. 1. quæst. 27. art. 2. *Est origo viuientis à viuento, à principio coniuncto in similitudinem naturæ.* Illud origo est genus ad productionem omnem, quæ necessario est origo, seu productio. Tò viuientis à viuento, est differentia propria generationis viuientium. Tò à principio significat, viuens debere concurrere actiue ad differentiam generationum earum, quæ fiunt sine concursu actiui viuientis; vt cum ex Adami costâ producta fuit Eua, vel cum ex animalis sudore aut morbo generantur alia animalia, ad quæ non concurrat actiue.

Vbi aduerte, nonnullos voluisse, requiri ad rationem generationis cognitionem & volitionem, quâ viuens velit influere in aliud, & ex hoc solo defectu exclusisse productionem Eux à ratione generationis propriæ. Sed hæc doctrina falsa est, Primò, quia animantia non habent talem appetitionem, nec de prole tunc cogitant. Secundò, quia si femina dormiens concipiat, aut vir etiam dormiens semen emittat, vt contigit Lotho, vera ibi est generatio veri filij. Adde, in definitione nullum esse verbum hanc petens volitionem.

Tò coniuncto significat non quidem approximationem inter causam & effectum, sed debere in viuento generato manere aliquid quod fuerit in generante, quod in hominibus, animalibus, & plantis fit per materiam sementinam, in Deo autem fit per communicationem eiusdem numero naturæ, quæ in Deo generante reperitur. Per hanc particulam excluduntur à ratione generationis illæ quæ fiunt à daemonibus incubis, quæ fiunt per diffusionem seminis in vas feminæ: cum enim semen illud non fit pars demonis, homines, qui ex illo nascuntur, nec sunt à principio coniuncti cum daemonibus, nec eorum filij. Posse autem hoc modo à daemonibus generationes hominum & animantium fieri, non dubito: possunt enim semen ab homine decusum accipere, ac medijs agentibus calidis conseruare per breuissimum illud tempus, & ferè instantaneum, quo ipsi ad feminas etiam ex longinquo accedere possunt. Vtrum autem de facto Deus id eis permiserit, & ita contigerit aliquando, non est ita certum. Multæ similes historiae narrantur, sed non erutæ ex sacrâ paginâ. Probabile mihi est aliquando id factum, de quo egi in materiâ de Angelis.

In similitudinem naturæ. Hæc verba requirunt similitudinem inter patrem & filium, circa quæ dubitatur Primò, quid intelligatur in præsentî nomine *natura*. Richardus, quem aliqui recentiores sequuntur, nomine *natura* intelligit non quamcumque essentiam, sed illam quæ habet virtutem producendi aliud viuens, ideoque do-

cet, Spiritum sanctum non oriri similem in naturâ, & consequenter non esse Filium, quia licet habeat essentiam diuinam, non tamen naturam diuinam, eò quòd non habet virtutem producendi ad intra aliam personam: Verbum autem, quia habet virtutem producendi ipsi Spiritum sanctum, esse simile in naturâ Patri æterno, ideoque & eius Filium.

Pro hac sententiâ confirmandâ adduxi olim disputationis causâ quemdam locum ex Concilio Florentini Sess. ult. in literis vnionis ad Græcos, quem ad aliud propositum refert P. Valquez Disp. 147. cap. 3. postea verò multi & docti recentiores ita illum pro hac sententiâ libenter arripuerunt, vt putarint, eam esse de Fide; alij verò moti sunt ad hanc defendendam propter illum. Is autem est: *Nam credentes Spiritum sanctum à Filio nequaquam procedere, necesse est vt intelligant Spiritum sanctum à solo Patre procedere, ac consequenter non esse Filium.* Ex his verbis sic argumentatus sum: Ex mente Concilij, hi, qui negant Spiritum sanctum à Filio procedere, coguntur negare, dari Filium in diuinis; ergo quia Filius in ratione talis constituitur per virtutem producendi Spiritum sanctum, quandoquidem eâ virtute ablata cessat formaliter filiatio, ergo natura, in cuius similitudinem Filius debet prodire, dicit virtutem producendi alium sibi similem, vt ait Richardus. De hac difficultate egi Disputatione 14. in 1. Part. à num. 33. ostendique, locum hunc Concilij non perluadere hanc sententiam: quia potest responderi Primò, illud ac consequenter non desum per modum illationis ex sententiâ Græcorum, sed per modum referentis consequenter doctrinam Catholicam certam, & apud Græcos & apud Latinos: quasi diceret ibi Concilium, etiam qui negant, Spiritum à Filio procedere, debent sentire, Filium non esse Spiritum, quia Trinitas personarum, dequâ inter omnes omnino constat, expresse demonstrat Filium non esse Spiritum sanctum, & è contrario. Vnde ibi ac consequenter non esse Filium intelligitur tamquam subiectum huius propositionis *Spiritus sanctus*, qui immediatè antea erat nominatus; nec oportuit illum iterum repetere in propositione. Secundò potest responderi, etiam si illatio à Concilio facta, non ideo esse de Fide: neque enim argumenta, vel absurda illata à Concilio, ad probandam aut reiiciendam aliquam sententiam, sunt de Fide, vt communiter omnes docent.

Ratione mouentur hi Auctores, quia filius naturalis semper habet virtutem producendi alium, ergo signum est, hanc vocem *natura*, in cuius similitudinem filius debet oriri, vsurpatam esse pro naturâ potente aliam producere. Quòd si vrgeas, aliqua animantia esse sterilia, v. g. mulino; Respondent, eam impotentiam non esse essentialem: vnde aliqui Historici referunt, in aliquibus locis mulos generare. Secundò addunt, etiam si mulus careret radicali virtute, cum tamen adhuc futurum filium equi, quia generans intendit illi communicare virtutem producendi, etiam si impediatur ab hac communicatione. Hæc tamen secunda solutio improbabilis planè est: quia si ea virtus producendi alium verè requiritur in filio, eo ipso quòd ea careat, in re non erit filius; intentio autem eam communicandi faciet, vt fuerit filius in intentione.